
ABLAK

Egy költőről, aki magyarul olasz

Ime egy ablak, amelyhez nem kellett üveges...

Ime egy olasz költő, akinek a versei alatt együtt a biába keressük a fordító nevét – vagy ahogy Weöres Sándor írta:

„Ime egy olasz költő, akinek anyanyelve magyar.”

Hogy is van ez?

Fiumében – a mostani Rijekában – 1909. június 10-én megszületett egy kisfiú, akit az édesanyja magyarul nevelt. Ez látszott a legcélszerűbbnek az akkori Osztrák–Magyar Monarchia területén. A későbbi érvényesülés, gáttalanabb szüphanás érdekében a vitorlákat már az út elején az uralkodó szél irányába ajánlatos állítani... Am a széljárás gyakorta változik a történelemben: a kis Paolót az első világháborúból olaszként menekítette ki az édesanyja. S a fiú felnöve az olasz nép olasz nyelvű költője lett.

*A „fertőzés” azonban megtörtént. Érdeklődése a magyar irodalom iránt töretlen maradt, sőt, fokozatosan elmélyült. Manapság ő az egyik legbivatottabb itáliai tolmácsolója a magyar lírának, amely saját költészetére sem volt batástan. *Lirica ungherese del '900* című antológiája – amely 1962-ben jelent meg – századunk magyar költészetének hiteles keresztmetszete. Máiig sem lanyhult a magyar líra iránti érdeklődése, az idén például bárom magyar költő (Weöres Sándor, Somlyó György és Rákos Sándor) válogatott verseit bocsátotta közre egy kötetben, Enrico Vallecchi kiadásában.*

*Paolo Santarcangeli ma egyetemi tanár Torinóban. Itáliában számos verseskönyve és esszékötete látott napvilágot. Magyarországon megjelent művei: *A labirintusok* könyve (1970), *„Pokolra kell annak menni”* (esszék, 1980), *A betűk mágiája* vagyis *hortulus literarum* (esszék, 1971) és egy verseskötet: *a Szökőár* 1974-ben.*

Ebben saját verseit olaszról fordította magyarra, Weöres Sándor segítségével. Most viszont eleve magyarul kísérelt meg verseket írni – s a kísérlet, úgy érzem, fényes sikerrel járt. Megtiszteltetés számunkra, hogy első magyar nyelvű verskézirataival lapunkat kereste meg.

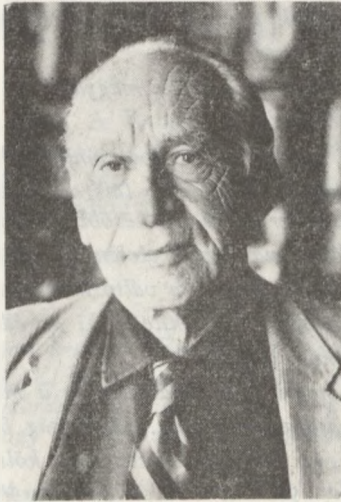
„Santarcangeli magyar költő, noba írásainak legtöbbször sós tengeri lebelet árad. Nekünk, tengertelen népnek, ő hozza el a tengert.”

Ezt is Weöres Sándor írta róla.

És én erre csak rábólintani tudok.

BARANYI FERENC

Részletek a „*Kilenc titkos és játékos elégia*”-ból

I.

Szépséged nélkül
Tested nélkül
Szép szemed nélkül
Borzalmas vadállat volna a világ.
Tűzköpő sárkány.

II.

Mostan a tenger csendjében
Friss lepedőn elnyúlva
Mélyhangú gordonka húrjával
Jöttödöt várom.

V.

Hallgatsz mint árnyék a fák között.
Hasztalan hívlak, kereslek, virágom.
Pedig ezüstös levélként villogsz az éjben,
Hullócsillagok bokra vagy és mégsem talállak.

VIII.

Már úsznak a sellők az öbölben
ahogy a tenger ringatja őket.
„Igen” és „nem”, bólintják a bárkák
ahogy a hullám emeli őket.
Itt már a reggel, ne aludj, kedvesem.
Az ablakon keresztül sirályok kerengnek,
Vedd már fel meztelenségednek köntösét,
Két combod szétnyitva mint ölelő karod.
Mondjad már (csak ezt mondd, semmi mást):
„Jöjj mellém, Húzd el a függönyt:
Sellők és csónakok várhatnak holnapig”.

I.

A vadlúd

Amikor az ötödik özönvíz
holtcsöndes habjain vesztegelt bárkánk,
elárvult vitorlánk vásznát
szellő sem fodrozta, s hasztalan múltak
a naptalan napok, a vaksötét éjjek.
Hírnök galambom elmaradt régóta
s útját vesztette kémkedő hollóm is.

De a huszadik napon felnéztek társaim.
Fehér pont mozdult a szürke ég alján.
Mind-mind közelebb, s megült a végén
árbócom csúcán: Egy életre sebzett vadlúd volt.
Nyilvánzó fúrta át oldalról oldalra. Schonnan.
De látjátok, mégiscsak elrepült hajónkig!
Nézzétek, lássátok!

Velőnkig tudtuk akkor meg örökre:
Így fogunk mi is holtunkig bolyongni:
Életre sebezve, magányra kárhozva.
Kikötőnk sose lesz, békénk meg seholsem.
Háborúk dúlják a földnek négy sarkát,
fegyverek sivítanak mifelénk élesen.
Haragos partokról dörögve szállnak a sziklák,
keményen zúgva csapódnak a dögletes vízbe.

Meghalt a kegyelem, meghalt az isteni nyugalom.
Libegjünk tovább a végtelen Semmin,
óh, nemlétben szeretett védetlen társaim,
oldalról oldalra átütött hontalan vadludak:
Nyilak közt szabadon libegjünk tovább,
libegjünk bárhová,
libegjünk örökké!

II.

Holofernesz

elmondja titkát Judithnak, a hősnőnek (akit, az „cset”
után, „vérdíj fejében”) soha találóbb képlet! (105 éves
élettel jutalmazott meg az Úristen):

Úgy lesz minden, ahogy az Írás elmondta.
Számold az estének perceit
Mert meg fogsz előttem jelenni.

Északon hőseim védik a határt.
Keleten hét csillag és három üstökös.
Nyugatot elzárja a végtelen víz.
Csak Dél felé nyitott a járás,
de útvesztőimnek se vége, se hossza.
Birodalmam talányait senkisé ismeri

Ártatlanságnak helye nincs seholsem.
És, bár eszeddel felfogni nem tudod,
igazam a tiédbe ömlik át,
mint távoli törvénykönyv őszava,
vagy kettős akarat ünnepe-összege
vagy ondóm ömlése öledbe.

Felbukkan még a mélyből a szó.
De szeretet híján fehéren hallgat:
Kardomnak adja át hatalmát (már öklödben szorítod)
Sirasd meg önmagad örökre, titkosan:
S utána lépjél csak nyugodtan sátramba.
Testőreimnek álomport adtam. (Talán megérdemeltem volna
egy szerelmes éjszakát). Látod:
Itt fekszem.
Megölhetsz.

III.

Figyelj. Talán

A győzelmes királynak nincs társa, nincs szava.
Népeket hajtott már igába.
Halottak hallgatnak.

A nyári gőzben életünk felett
tesped a Város.
Sorsunkat rejt a csönd.
De hallgass és figyelj!
Talán. Talán. . .
Talán feléled benned az ős-láng?
Mégis van kegyelem?
Mirtuszok fehér csillaga sóhajt az éjben. . .

IV.

Kenyértörésre kerül a sor?

Markomból kiáll cipómnak fele.
Fogd meg erősen.
Törd ketté.

Fele a tiéd, fele az enyém.

Óh, soha ily békés harc,
soha ily harcoss béke. . .

